

- Liturgie en het auteursrecht -

Deze Notitie is ontstaan n.a.v. vragen uit de praktijk. Mist u iets? We horen het graag!
Contactgegevens: zie pagina 5.

Kerkmuziek

Reproductierecht

Als er muziek tot klinken komt dan moeten daarover auteursrechten worden betaald. Dit heet reproductierecht. Kerkdiensten vormen echter een uitzondering op die regel. Dat wil zeggen: over kerkmuziek die in een kerkdienst tot klinken komt hoeven geen rechten te worden betaald. Deze uitzonderingsregel geldt alleen voor kerkdiensten en dan ook nog alleen voor die muziek die rechtstreeks met gemeentezang verbonden is, zoals de begeleiding, of ondersteuning door een cantorij/zanggroep. Zelfstandig spel of zelfstandige zang binnen de dienst valt er buiten. Gemeenteavonden, uitvoeringen in het kerkgebouw, sing-ins et cetera vallen er ook niet onder. Ook het laten horen van bestaande geluidsopnamen valt *niet* onder de uitzonderingsregel.

Artikel 17c Auteurswet

Als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde of kunst wordt niet beschouwd de gemeentezang en de instrumentale begeleiding daarvan tijdens een eredienst.

Copyright

Wat betreft bladmuziek: zodra dit op een of andere manier wordt uitgegeven/gekopieerd/vermenigvuldigd dat moeten de auteursrechten worden afgedragen. Daaronder valt dus ook het beamen. Voor de gkv-kerken geldt het volgende:

- *Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk* (Liedboek 2013): Beamen uitsluitend toegestaan met gebruikmaking van het speciale programma *Liedboek Online*. Er zijn diverse abonnementsvormen (voor 'grootverbruikers' én 'kleinverbruikers'. Zie voor meer informatie www.liedboekonline.nl

'Het nieuwe Liedboek gebeamd

De *enige legale manier* om liederen uit het nieuwe liedboek te beamen is: LiedboekOnline. Er zijn andere mogelijkheden in omloop, maar dat is niet de juiste route, hoe gemakkelijk het misschien ook is. Bovendien stemmen tekst en notatie niet altijd overeen met die uit het nieuwe Liedboek.

- *Liedboek voor de Kerken* (Liedboek 1973): Beamen uitsluitend toegestaan met gebruikmaking van een speciale beamuitgave. Dit beampakket bij het Liedboek is verschenen bij uitgeverij Boekencentrum te Zoetermeer. Zie verder www.boekencentrum.nl en dan verder via de zoekfunctie (zoekterm: *liedboek*). In de aanschafprijs van dit pakket zijn de rechten verrekend.
- *Gereformeerd Kerkboek - Psalmen*: De psalmen die zijn overgenomen uit de ISK-berijming ('Liedboekberijming') mogen alleen worden gebeamd met het hierboven genoemde liedboek-beampakket (De lijst van deze psalmen is te vinden in het Geref. Kerkboek, p. 890). De overige psalmen kunnen vrij worden gebeamd.
- *Gereformeerd Kerkboek - Gezangen*: De rechthebbenden van de gezangen in het Geref. Kerkboek uitgave 2006 hebben toestemming gegeven voor het beamen van de liederen. Eigen digitale bestanden mogen niet worden verspreid.
- *Liederen GS Zwolle-Zuid 2008*: De liederen uit verschillende bronnen ('Luek' en 'Luab') die de synode van Zwolle 2008 vrijgaf worden voorlopig niet gepubliceerd, niet in een boekje en niet digitaal. Van gemeenten die wel uit deze lijst met liederen willen zingen geldt dat ze zelf moeten zorgen voor voldoende legale exemplaren van het lied. In de Notitie Liederen en Gezangen, verkrijgbaar bij het Steunpunt Liturgie, is op p. 17 en verder de opsomming van deze liederen te vinden, en bij elk lied is vermeld uit welke bundel het afkomstig is (als dat van toepassing is). Op p. 22-23 staan de gegevens van die bundels vermeld, met daarbij hoeveel liederen er uit de betreffende bundel zijn overgenomen. Aan de hand daarvan kan een plaatselijke kerk bepalen of er wellicht een aantal exemplaren van een bundel moeten worden aangeschaft. Van gezangen uit de bundel Tussentijds (c. 30) en de serie Zingend Geloven kunnen in de meeste gevallen de rechten geregeld worden via de uitgever, Kok. Contactgegevens: Uitgeverij Kok, Herculesplein 96 3584 AA Utrecht, 088 700 2600.
- *Overige liederen*: Voor alle liederen buiten Liedboek en Geref. Kerkboek om geldt dat de kerken dit zelf moeten regelen. Doorgaans betekent dat: vooraf toestemming vragen aan de uitgever. Soms is het mogelijk om de rechten af te kopen; voor veel **repertoire van evangelicale herkomst** (en religieuze liederen rond 1900 zoals de bundel van Joh. de Heer) regelt CCLI dat (zie www.ccli.nl). CCLI verzorgt ook www.songselect.com met een liederen van evangelicale signatuur, die op abonnementsbasis kunnen worden gedownload.
Voor liederen uit de bundels **Opwekking** is er ook een legale weg via de Stichting Opwekking. Zie daarvoor www.bladmuziek.opwekking.nl. Zie in het menu links onder 'Categorie' → Opwekkingsliederen. Liederen kunnen afzonderlijk worden gedownload, na betaling (iDEAL).
Voor **Psalmen voor Nu**: zie www.boekencentrum.nl voor de verschillende delen. De teksten van de afzonderlijke psalmen zijn te vinden op www.psalmenvoornu.nl (onder 'Psalmen' in het menu).
Voor liederen uit **Taizé** zie http://www.taize.fr/nl_article10326.html

'Luab' in het nieuwe Liedboek

30 liederen die in de lijst van Zwolle-Zuid 2008 staan, zijn inmiddels in het nieuwe liedboek opgenomen. Ze kunnen via Liedboek Online worden gebeamd.

De lijst is te vinden in de Handreiking bij het Liedboek, paragraaf 6.2c. De handreiking is te raadplegen via internet:
<http://www.steunpuntliturgie.gkv.nl/liederen/>

Voor de psalmberijming van **Levensliederen** zie: <http://www.levensliederen.net/> Via deze site zijn de teksten vrij te downloaden.

Zie verder ook: www.opkijken.nl/wiki/beamergebruik/hallo-1/

(II)legaal?

Via digitale mogelijkheden worden om liedbestanden gemakkelijk verspreid of beschikbaar gesteld. Gebruik maken van elkaars werk klinkt goed. Maar is het juist ten opzichte van de dichters, componisten en uitgevers? Controleer altijd of de auteursrechten geregeld zijn! Is dat niet te bewijzen, gebruik deze bestanden dan niet!

Stelregel:

De enige legale manier van beamen is via de door de uitgever aangeboden kanalen.

Besef:

Rekening houden met de rechten van auteurs, componisten en uitgevers heeft alles te maken met het 8ste gebod...

Bijbel

Teksten uit de Nieuwe Bijbelvertaling mogen overgenomen worden met daarbij de *vermelding* © Nieuwe Bijbelvertaling. Zie voor andere vertaling www.biblija.net ('richtlijnen voor het gebruik van teksten uit Nederlandse bijbelvertalingen').

Heidelbergse Catechismus

De rechten van de vertaling uit het Geref. Kerkboek liggen bij de GKv. Beamers is toegestaan. De tekst kan gedownload worden van www.gkv.nl (in het menu onder 'Geloven' naar 'Belijdenissen').

Afbeeldingen

beeldmateriaal

In principe rust op beeldmateriaal altijd auteursrecht. Voordat er gebeamd wordt moet de rechthebbende dus toestemming verlenen.

Rechtenvrijmateriaal is te vinden op:

- www.opkijken.nl - site van LuisterpostBralectah met video en audio van diverse activiteiten.
- www.preeksteun.nl (zie database; alleen voor deelnemers)
- <https://beeldbank.pkn.nl/> (zoeken op *zoekwoorden* of via 'navigatie', te zien bij de verschillende menuopties)
- www.bijbelbeeldbank.nl (van het Nederlands Bijbelgenootschap)

Afspelen van geluidsdragers

Het laten horen van cd's etc. rond en tijdens de kerkdienst is niet rechtenvrij. Het gaat hier om twee soorten rechten:

1. de auteursrechten; dit kan geregeld worden via de Buma
2. de rechten van de uitvoerenden; ook zij moeten toestemming geven en dit kan geregeld worden via de Sena

Meer informatie is te vinden in de brochures die hieronder onder 'Lees verder' worden genoemd.

You Tube

Of je filmpjes van You Tube rechtenvrij mag gebruiken hangt af van de inhoud. Een voorbeeld: een filmpje met beelden bij een lied. Klinkt het lied zelf op het filmpje dan is dat auteursrechtelijk beschermd. Wordt de tekst van het lied gebeamd, dan rusten er nog altijd rechten op de tekst (tenzij je dat geregeld hebt via Ccli bijv.). Gaat het alleen om beelden, dat moet je eerst nagaan of er rechten op die beelden berusten, van bijvoorbeeld een fotograaf. In dit geval is het verstandig om uit te gaan van de stelregel: het mag niet, tenzij je kunt aantonen dat het wél mag.

Zie ook: <http://www.youtube.com/yt/copyright/nl/>

Terugkijken via internet

Het plaatsten van diensten op een website valt zowel onder het openbaar maken als het verveelvoudigen. Er wordt namelijk als het ware een tweede kopie van de harde schijf van de computer op de website geplaatst. De artikelen 13 en 14 Auteurswet zijn derhalve van overeenkomstige toepassing (zie artikel 12 lid 4).

Dit geldt dus de preek (auteursrecht ligt bij de predikant), liederen, gedichten, afbeeldingen etc. In principe geldt het ook de personen die in beeld komen, ook zij moeten toestemming hebben verleend. In voorkomende gevallen kan het ook de dienst als geheel gelden, namelijk als deze qua vorm en invulling als afzonderlijk 'totaalconcept' kan worden gezien.

Een uitzondering op deze regel is het terugkijken van een kerkdienst binnen een gesloten groep. Dat is van toepassing als kerkleden via een code de dienst kunnen terugzien.

NB: ook het beeldrecht speelt hier een rol. Vergelijk de uitspraak van het College Bescherming Persoonsgegevens, april 2015: *Ongevraagd beelden van een uitvaartdienst online zetten, is absoluut verboden.*

[Zie ND 15 april 2015]

Lees verder

1. *Muziekgebruik Kerkelijke Groeperingen en Organisaties*. Brochure uitgegeven door Buma. Te raadplegen/downloaden via www.bumastemra.nl (zie onder : <http://www.bumastemra.nl/gebruikers/downloads/>). En ook:

2. *Auteursrecht en naburige rechten in de kerk*. Brochure uitgegeven door Bureau Juridische Zaken van de PKN. Te raadplegen/downloaden via www.pkn.nl → via zoekfunctie (zoekterm: auteursrechten)
3. *Muziekgebruik . Zo geregeld*. Brochure uitgegeven door Sena. Te raadplegen/downloaden via www.sena.nl/Sena/downloads (→ Brochure Muziekgebruik. Zo geregeld).

Meer weten?

Steunpunt Liturgie

Deputaten Kerkmuziek en Deputaten Eredienst

Kon. Wilhelminalaan 3-5

3818 HN Amersfoort

t. 033-2586484 (di,wo,do tijdens kantooruren)

e. liturgie@gkv.nl

i. www.steunpuntliturgie.gkv.nl